

ATLANTIC ODYSSEY 2013

29 maart t/m 5 mei

Georganiseerd door:

www.birdingbreaks.nl

Reisroute Atlantic Odyssey 2012

Copyright: BirdingBreaks.nl

Reisbegeleiding door: Ruud van Beusekom

Ushuaia, 29 maart 2013

Ieniemienieduifjes

Ik zal er niet omheen draaien: ik ben voor het eerst in Zuid-Amerika. In Buenos Aires was er woensdag 27 maart nog net gelegenheid om een uurtje bij het vliegveld te kunnen vogelen en ik voelde me als een kind in de snoepwinkel. Hier konden we drie duivensoorten bijschrijven: Eared Dove, Picazura Pigeon en Picui Ground Dove. In tegenstelling tot de meeste vogelaars ben ik gek op duiven. De Picazura Pigeon is een houtduiftype in stoofpeerkleuren, de Picui Ground Dove is een ieniemienieduifje, niet groter dan een spreeuw! In een bosje zat een Roadside Hawk - sneue naam overigens - te gillen. Een Rufous Hornero was een nest van klei aan het bouwen. Rufous-collared Sparrow, een fijne Zonotrichia-soort. Twee vireos zorgen voor wat determinatieproblemen, niemand had een gids voor dit gebied bij zich, maar ik denk dat het Roodoogvireo's waren. Op de terrasjes en parkeerplaatsen liepen Chalk-browed Mockingbirds. Verder White-faced Ibis, Bay-winged Cowbird en wolken Grey-breasted Martins. Elf nieuwe soorten, check!

El fin del mundo

Donderdag 29 maart. Ushuaia, el fin del mundo. Overal wordt het je toegeschreeuwd op borden. Het zuidelijkste zwembad ter wereld, de zuidelijkste bakker, de zuidelijkste kapper, enzovoorts. Vanuit de lucht zie je Vuurland in zijn volle pracht liggen, het ziet er ongerept en woest uit. Fjorden en machtige berggruggen zetten de toon. Op het vliegveld is de eerste vogel die we zien een Chimango Caracara. Een slim brutaal roofvogeltje dat in groepen leeft. Ze zijn hier in de niche van kraaien gedoken en plunderen vuilniszakken op zoek naar lekkers.

Grauwe Pijlstormvogels in het Beagle Kanaal

Malle mokken!

Na het inchecken is onze groep bijna compleet en haasten we ons naar de haven voor een boottocht met een catamaran over het Beagle Kanaal. Deze tocht is gericht op de pinguïns en zeeleeuwen en trekt veel Argentijnse toeristen. De tocht draaide voor ons uit op een overweldigende ervaring. Er waren duizenden zeevogels, aangetrokken door grote scholen sardienen. Al na enkele kilometers zagen we de eerste Wenkbrauwwalbatrossen – door vroege Hollandse zeevaarders malle mokken genoemd - en dat werden er steeds meer, tot we letterlijk door groepen van honderden Wenkbrauwwalbatrossen doorvoeren.

Dolfijnmeeuw, Imperial Cormorant, Sea Lion, Beagle Kanaal

Ze foerageerden zwemmend op het water. Omdat er geen wind was konden de vogels zich nog maar ternauwernood uit de voeten maken voor de snelle catamaran. Letterlijk, want de albatrossen hebben een aanloop van wel honderd meter nodig om de lucht in te komen. Verder zagen we duizenden Grauwe Pijlstormvogels, honderden Southern Fulmars en Southern Giant Petrels. Die laatste zijn echt griezels. Ze hebben ook geen verenkleed als een normale vogel, maar een groezelige viltige vacht als van een teddybeer die nooit gewassen is.

De eerste pinguïns!

Overweldigend was de stank bij de zeeleeuwenkolonie, we zagen Fur Seal (Manenrob) en Sea Lion (Zuidelijke Zeebeer). Op dezelfde rotsen honkten grote groepen Imperial Cormorants en daartussen schuimden Zuidpoolkippen – net aangekomen volgens de gids – en de werkelijk schitterende Dolfijnmeeuwen. Het lichte oog, de rode snavel en de grijze kop geeft een voor een meeuw wonderlijke combinatie. Op een klein vuurtoreneilandje ontdekten we Rufous-chested Dotterel, Blackish Cinclodes, Grey-flanked Cinclodes.

De catamaran werd dicht tegen het eilandje met de Magelhaenpinguïns aangelegd. Daartussen liepen wat Ezelspinguïns en erboven patrouilleerden Chilean Skuas, Southern Caracaras en Turkey Vultures. Tegen de klippen broedden honderden Rock Cormorants. Verder nog in en langs het Beagle Kanaal: South American Tern, Kelp Goose. O ja, we zagen ook nog van heel dichtbij een Dwergvinvis. De eerste walvis dus; er zullen er nog vele volgen. Een opwindend vooruitzicht.

Magelhaenpinguïns, Beagle kanaal

Drake Passage, 30 maart 2013

Inmiddels de eerste volle dag op volle zee. Het besef dringt door dat we een werkelijk unieke reis maken, een echte 'grand voyage' die tegenwoordig zelden gemaakt wordt. We gaan de meest desolate eilanden ter wereld bezoeken; en weinigen voor ons hadden dit privilege.

Paardenmiddel

Nog even een terugblik op donderdag 28 maart: een dag op stap met Marcello, een lokale gids. Bestemming: National Park Tierra del Fuego. Hier keek ik erg naar uit. De bossen bestaan uit diverse soorten *Nothofagus*, een zuidelijke tegenhanger van de beuk. Prachtige, oude natuurlijke bossen waar we een groot deel van de dag hebben gezocht naar de beroemde Magellanic Woodpecker. Dat ging met een paardenmiddel: het afdraaien van de roep van de specht met een volume dat er niet om loog. Overall spaanders, verse en oude hollen, en we hoorden de specht ook een keer roepen...maar helaas. Wel allerlei andere geweldige soorten. Zoals Thorn-tailed Rayadito, wat een schoonheid! Deze soort vervangt in zijn eentje zo'n beetje alle mezen en boomkruipers die je in deze bossen zou verwachten, maar hier niet voorkomen. Ze klimmen tegen bomen, springen over dunne en dikke takken, hangen aan twijgen enzovoorts. Met deze groepjes trekken ook andere soorten mee, zoals de Patagonian Tyrant, Tufted Tit-tyrant en tot onze vreugde ook de White-throated Treerunner. Prachtig getekend, met een boomkleverachtig koppie maar een boomkruiperstaart. Fire-eyed Diucon (dat oog!), Patagonian Sierra-Finch, Dark-faced Ground-Tyrant, Austral Thrush en Austral Blackbird waren ook fijne zangvogels van dit gebied. Langs de waterkant zagen we weer een nieuwe Cinclodes: de Dark-bellied. Inmiddels is het me opgevallen dat de vogels in Zuid-Amerika veel tammer zijn dan bij ons.

Das Boot-eend

Vogel van de dag was toch wel Andescondor. Een volwassen man, compleet met alpinopet en bontkraag, vloog laag over ons heen. Een kinderwens ging in vervulling: als ik die ooit eens zelf zou mogen zien. En nu was het zover. De combinatie was ook wel aardig: we stonden net naar een groep Zwarthalszwanen te kijken toen de condor overvloog. *El condor pasa*.

Het afspelen van het geluid van een Austral Pygmy-Owl om zangvogels te lokken, leverde een responderende échte op, die we fantastisch zagen. Bij een hut zagen we superfuut: de Great Grebe, een soort kruising tussen een Roodkeelduiker en een Roodhalsfuut.

Op watervogelgebied scoorden we goed vandaag: naast de Zwarthalszwaan en de Great Grebe zagen we verder Crested Duck, Yellow-billed Pintail, Speckled Teal, Neotropic Cormorant, Imperial Cormorant, Rock Cormorant, Chileense Smient, Upland Goose, Kelp Goose. En het mooiste vogelduo dat ik ken: de Vliegende en de Niet-vliegende Stoomboot-eend. Dit is meteen ook het belangrijkste

onderscheid, erg handig als je er een ziet vliegen. Op het water is het ook niet moeilijk en de Niet-vliegende Stoomboot heeft mijn hart gestolen. Een superbadeend, een obesitaseend, Das Booteend! Een karakter, met een bespottelijk grote oranje snavel die op zijn kop geplakt zit. Het is de Eider van Vuurland.

De avond was gepland voor een zoektocht naar de Rufous-legged Owl. Al na een minuut reageerde een Rufous-legged Owl op het afspelen van het geluid. Een stevige uil van het bosuiltype, met een geluid dat bij ons 's zomers uit de sloot komt, erg kikkerachtig. In het lantaarnlicht zagen we dat ook deze *Strix*-uil een asymmetrische dreighouding heeft, waarbij hij één vleugel laat hangen.

National Park Tierra del Fuego

Twee soorten scholeksters

Vrijdag 29 maart, de vertrekdag voor de echte Atlantic Odyssey. We besluiten met enkele deelnemers om eerst nog de kust van Ushuaia te verkennen. Hoogtepunt vond ik toch wel een groepje Black-faced Ibisses. Ze stonden te lummelen op een bouwterreintje. Ook erg gaaf: twee soorten scholeksters, Blackish en Magellanic Oystercatcher. Allebei met dikke roze poten, maar de Blackish heeft ook een hoge, relatief korte snavel. Hij leeft ongetwijfeld van grotere schelpen dan zijn verwant. Leuk, twee nieuwe soorten scholeksters, terwijl je in Nederland bent opgegroeid met maar één soort, de Scholekster. Verder kon Ruud nog een schaamsoort wegwerken: Bonapartes Strandloper. Op de stenen stranden stonden verder nog zeker 60 Rufous-chested Dotterels, leuke pleviertjes. Andere leuke soorten vandaag: American Kestrel, Brown-hooded Gull en Kwak van de subspecies *obscurus*.

Beagle Kanaal

De Grote Reis

Tegen vieren in de middag gingen we als een groepje scholieren dat op schoolreisje gaat, opgewonden kwebbelend aan boord van de Plancius. Na het uitpakken en een veiligheidsoefening zetten we koers naar het oosten. Door het Beagle Kanaal, op weg naar de Drake Passage. De beruchte Drake Passage.

's Avonds in mijn hut lig ik tevreden te luisteren naar het zachte gezoem van de elektromotoren van de Plancius. Dit gaat lekker zo, welterusten... Maar na een uurtje begin ik wat beweging te bespeuren, die de komende uren alsmaar heftiger worden. Kortom, ik deed geen oog dicht meer, alles begon te schuiven en om te vallen en ik moest steeds mijn bed uit. Wat ook al een hele tour was. We varen op de Atlantische Oceaan, het is 8 Beaufort.

Na een nacht zonder slaap, kijk ik 's morgens uit het raam en het ziet er heftig uit. Ik ben niet zeeziek en zie zowaar de eerste Reuzenalbatros voorbij zeilen! Carpe Diem, het ontbijt en de vogels lokken. In de ontbijtzaal hangt een lacherige sfeer. Er valt van alles om, een Amerikaan krijgt drie keer koffie over zijn broek, tot hij uiteindelijk met stoel en al wegglijdt van zijn ontbijttafel. Alleen de Filipijnse serveersters rennen als ballerina's rond.

Ik haak af na twee geroosterde broodjes, de zeeziekte heeft mij ongenadig te pakken. Toch wil ik vogels kijken; ik word beloofd door een fraaie Snowy (Wandering) Albatross die tijden rond de boot hangt en door zeevogels als White-chinned Petrel en Blue Petrels. Maar de fysieke ongemakken worden te groot en ik krijg van de scheepsdokter een spuit tegen uitdroging en een pleister achter mijn oor tegen de zeeziekte. Ik moet plat van hem!

Na een paar uur slapen en enkele koppen thee met droge kaakjes gaat het weer. De middag levert vanaf het dek prachtige albatrossen op: Wandering, Black-browed en Grey-headed! De afmetingen van de Reuzenalbatros of Grote Albatros zijn indrukwekkend en ik krijg geen genoeg van deze majestueuze zeevogels. In niets vallen ze tegen. Albatrossen zijn baas! Ook de vele Blue Petrels, White-chinned Petrels en de eerste Thin-billed Prions zijn niet te versmaden. Net als de eerste Hourglass Dolphins, een groepje van drie zwemt even mee met de boot. Mooie, zwart-witte dolfijnen, de zuidelijkste levende soort ter wereld.

Deception Island, 1 april 2013

Op het moment van schrijven vaart de Plancius met volle kracht naar het zuiden langs de South Shetlands om een storm te ontwijken. Dat zal niet helemaal lukken is de verwachting. Daarom moet ik na het schrijven van dit blogbericht zorgen dat niet alles door mijn hut vliegt vannacht. Ik kijk er niet naar uit moet ik zeggen, maar het hoort erbij.

Kerguelen Petrel

Zondag 31 maart zaten we de hele dag op zee. Over de Drake Passage, pal zuid in de richting van het Antarctisch Schiereiland. We hebben niet één schip gezien, en ook met de vogels was het eigenlijk rustig. Toch leverde het zoeken vanaf de brug weer fantastische zeevogels op. Geen Reuzenalbatrossen helaas, maar wel drie andere soorten albatrossen: Wenkbrauwalbatros, Grey-headed Albatross en mijn eerste Light-mantled Sooty Albatross. Deze laatste is denk ik de mooiste van allemaal. Hij vloog wat ver, maar we gaan er zeker meer zien. Verder niet één meeuw gezien: ook de andere zeevogels zijn vrijwel zonder uitzondering 'tubenoses'. Net zoals gisteren zagen we Blue Petrels en Cape Petrels. Deze laatste, in het Nederlands Kaapse Duif genoemd, is een schitterende zwart-witte stormvogel, die vaak in kleine groepjes lang rond het schip vliegen. Soms strijken ze even neer op het water. Een Kerguelen Petrel passeerde ook de boeg van het schip, eenvoudig te herkennen aan de zilverachtige handpennen aan de onderzijde en de zilverachtige vleugelboeg.

Zwartbuikstormvogeltje

Waterloperij

Twee soorten stormvogeltjes vandaag: Black-bellied en Wilson's Petrels, soms van heel dichtbij. Vooral de Black-bellied "loopt" vaak even over het water, hoewel "dansen" wellicht een betere term is. In de broedtijd komen deze nietige vogeltjes 's nachts aan land, overdag vliegen ze boven deze onmetelijke zee. Vogels niet groter dan een spreeuw die zich hier senang voelen, je krijgt er grote bewondering voor. Regelmatig passeren Southern Fulmars het schip, de zuidelijke tegenhanger van de Noordse Stormvogel.

Opwinding alom toen de eerste "blow" van een grote walvis werd gezien. De Russische kapitein aarzde geen moment en koerste het schip richting de walvis. Dan blijkt dat je dus niet op een of andere veerboot zit: ieder bemanningslid weet waarvoor we op dit schip zitten. De walvis was een Gewone Vinvis: een enorm grote walvis, het op een na grootste dier ter wereld; alleen de Blauwe Vinvis is nog groter. Hij liet zich fraai zien, hoewel de staart van deze soort nooit boven water komt.

Een verrassing was ook een groepje Chinstrap Penguins, ver van land. Mijn derde pinguïnsoort inmiddels.

Zeelupaard: handjes binnenboord

Maandag 1 april stond in het teken van twee Zodiac-landingen: een op Livingstone Island, bij Hannah Point en een op Deception Island, in de Telephone Bay. Deze eilanden maken deel uit van de South Shetlands en liggen voor de kust van het Antarctisch Schiereiland. Bij het Zodiac-instappunt dook ineens een nieuwsgierige Zeelupaard op van heel dichtbij, handjes binnenboord dus. Ondanks zijn reputatie als gevaarlijk roofdier moeten vooral pinguïns uitkijken voor deze toppredator. Hoewel er één geval is van een Amerikaanse onderzoekster die tijdens haar werk in zee werd gegrepen door een Zeelupaard, die haar honderd meter naar beneden trok. Ze overleefde de aanval niet.

Chinstrap Penguin, Hannah Point

Monsters

Hannah Point was geweldig. We landden bij een kolonie Gentoo Penguins (Ezelspinguïns) en Chinstrap Penguins. De Gentoos hebben nu hele grote jongen, die op het punt van uitzwemmen staan. Hoewel het broedseizoen voorbij is, blijven de pinguïns de drang houden om steentjes uit het nest van de burens te halen. Soms sjuwden clubjes over veelgebruikte paden naar zee om te gaan vissen. De Chinstraps stonden een etage hoger, en weer een etage hoger zaten de grote jongen van de Giant Petrels nog half in het dons te wachten op hun ouders. Zelfs deze jonge Reuzenstormvogels zien er niet sympathiek uit. Onder de volwassen vogels opvallend veel geheel witte exemplaren, die worden "White Nellies" genoemd. Tussen de pinguïns patrouilleerden Zuidpoolkippen, en dat zijn ook wel heel rare snuiters. Er is geen vogel die op ze lijkt, maar ze worden toch gerekend tot de Charadriiformes (meeuwachtigen). Verder zagen we hier Brown Skua's, Kelp Gulls, Antarctische Aalscholvers en een paar zeezoogdieren. De kleine, onopvallende Crabeater Seal en de niet te missen Zuidelijke Zeeolifanten. Wat een onvoorstelbare monsters. Zo ontzettend groot, de stieren kunnen wel vier ton wegen. Ongeveer dertig bijna volwassen stieren lagen dicht tegen elkaar op het strand. Af en toe gaapte er eentje en even was er mot onderling. Je ziet het vet dan alle kanten op blubberen en ze maken daarbij ook nog afschuwelijke geluiden. De heren roken ook niet bepaald fris gewassen.

Zuidelijke Zeeolifant, Hannah Point

Ijsbergen

De weg naar Deception Island leverde nog een paar Gewone Vinvissen op en de eerste Bultruggen van de reis. Met de boot trok een groepje Antarctic Fur Seals mee, die springen net zoals dolfinen uit het water. Deception Island deed zijn naam eer aan. Het is in al zijn troosteloosheid indrukwekkend met zijn enorme vulkaankrater. De vulkaan is in de jaren zeventig voor het laatst uitgebarsten en heeft toen diverse onderzoeksstations vernietigd. Op enkele Zuidpooljagers na was het stil hier met vogels. Op het strand lag nog een groot zoogdier: Weddel's Seal. Antarctic Fur Seals waren duidelijk talrijker.

Na het bezoek aan Deception Island werden we verblijd met een prachtige lichtshow. Nergens is het spel van licht, lucht en water zo spectaculair als hier. De eerste ijsbergen van de reis dragen daar ook aan bij. We zagen een enorme tafelberg, een stuk ijs van vele kilometers doorsnee dat ooit afgebroken was van de ijsvelden die tegen Antarctica liggen. Bedenk dan dat daarvoor nog een paar Grijskopalbatrossen en Zwartbuikstormvogeltjes vliegen en het beeld is compleet.

Branfield Strait, Antarctica, 3 april 2013

Het is half vijf in de middag en de Plancius koerst noordoostwaarts door de Branfield Strait, die de South Shetlands scheidt van het Antarctisch Schiereiland. Het stormt en we mogen het dek niet op. Golven van een meter of acht zijn geen uitzondering en beuken ongenadig tegen het schip.

Landing op Antarctica

Gisteren, dinsdag 2 april, bezochten we twee baaien: Cierva Bay en Wilhelmina Bay. Het landschap is adembenemend. Overal hoge pieken met sneeuw en ijs, daartussen massieve gletsjers en op het water ijsbergen en ijsgruis. Het blauw hier is onwaarschijnlijk blauw. 's Morgens hebben we voet aan wal gezet, op het vasteland van Antarctica, bij Cierva Bay. Vóór de landing zagen we vanuit de Zodiac van heel dichtbij een Bultrug. Bij de landingsplaats groeiden vele soorten korstmossen in allerlei kleuren. Plotseling vloog er een Wilsons Stormvogeltje rond mijn hoofd, die binnen enkele meters van mij vandaan op een rotsricheltje ging zitten. Daarna dook hij een rotspleet in. Geweldig om zo'n zeevogel op het land te zien. Verder waren hier veel Zuidpooljagers, Kelpmeeuwen, Antarctische Sterns en Antarctische Aalscholvers. Op een groot stuk ijs vlak tegen de kant lagen twee meterslange Weddel's Seals te slapen.

Orca's en Bultruggen

De baai had meer verrassingen in petto, want naast Bultruggen, Antarctische Pelsrobben en Dwergvinvissen hield ook een groepje Orca's hier domicilie. Ze patrouilleerden vlak langs de plekken met pelsrobben, die maar veilig op het land bleven zitten. Soms kwamen de koppen van de Orca's boven zodat je de zwartwittekening goed kon zien. De mannetjes hebben een enorme rugvin dat als een zwaard uit het water steekt.

Het was sowieso een walvissendagje, want ook in Wilhelmina Bay zaten veel Bultruggen, soms in groepjes van drie of vier, die heel op hun gemak op de krill foerageerden. Krill is de verzamelnaam voor meerdere soorten kleine garniaaltjes. De Bultruggen staken af en toe hun kop uit het water, maar spectaculair was om te zien hoe ze aan de oppervlakte met hun

Bultrug, Cierva Bay

enorme bek enorme hoeveelheden water hapten, waarbij je de enorme roze tong zag. Het water wordt met de tong door de baleinen geperst en de krill wordt opgegeten.

Zuidkaper

Bij het verlaten van Wilhelmina Bay en het binnenvaren van de Branfield Strait ontdekten we een zeldzame walvis: een Zuidkaper! Deze is te herkennen aan het ontbreken van een rugvin. Zuidkapers hebben veel te lijden gehad van de walvisjacht omdat ze traag en nieuwsgierig zijn. Er zijn er nu nog maar een stuk of 6000 in de hele wereld.

's Avonds werd ik gewekt door Ruud, die een Wilsons Stormvogeltje had gevonden op het dek. Door het licht aangetrokken als nachtvlinders komen zeevogels 's nachts regelmatig op het dek. Vanmorgen vroeg overigens zat enige tijd een Koereiger op het schip. Die is wel heel erg afgedwaald.

Massatrek van pelsrobber

Vandaag, 3 april 2014, voeren we door de Branfield Strait, buiten zicht van land. Af en toe was er een ijsberg te zien maar verder alleen maar zee. De hele dag werden we vergezeld door tientallen Kaapse Duiven en Southern Fulmars. Verder af en toe Zuidelijke Reuzenstormvogels en één Noordelijke Reuzenstormvogel. Daarnaast twee soorten albatrossen: Wenkbrauw- en Grijskopalbatrossen. Ook stormvogeltjes (Wilson's en Black-bellied), Blue Petrels en één Kerguelen Petrel.

Op gezette tijden werden walvissen gezien, Bultruggen en Gewone Vinvissen. Spectaculair waren de grote hoeveelheden Antarctische Pelsrobber, die in deze tijd met miljoenen van South Georgia naar het Antarctisch Schiereiland trekken. Een van de grootste trekbewegingen ter wereld, maar nagenoeg onbekend bij het publiek.

Scotia Sea, 5 april 2013

De Plancius vaart nu naar het noordoosten door de Scotia Sea, op weg naar South Georgia. We zijn nu al drie dagen aan het varen; morgen zullen we pas aan het eind van de dag weer land zien.

Walvissendagje!

Donderdag 4 april voeren we door de Branfield Strait in de richting van de Scotia Sea. De hele dag door zagen we blows van walvissen. We hebben tientallen Gewone Vinvissen, enkele Bultruggen, 1 Noordse Vinvis en 2 Zuidelijke Butskoppen gezien. Spectaculair was dat er enkele Gewone Vinvissen van wel een meter of twintig lang een tijdje meezwommen naast de boeg van het schip, alsof het dolfijnen waren! Ze kwamen daarbij zelfs met hun koppen uit het water en het had er alle schijn van dat ze er lol in hadden. Ander hoogtepunt waren de twee Butskoppen. De Butskop is een tandwalvis met een zandkleurig lichaam en een witte kop met een bol voorhoofd.

De vogels vielen weer niet tegen. Hoewel de aantallen van de meeste soorten laag was, was de variatie groot. Talrijkste soort van vandaag was de Antarctic Prion, we zagen er honderden. Daartussen konden we enkele Slender-billed Prions ontdekken. Twee soorten albatrossen, Grey-headed and Light-mantled Sooty gaven acte de présence, net als Cape Petrel, Southern Fulmar, Wilsons Stormvogeltje, Black-bellied Storm Petrel, Blue Petrel, Southern Giant Petrel, Northern Giant Petrel, White-chinned Petrel en Kerguelen Petrel.

Witte gebouwen

Af en toe passeerden we een ijsberg, wat een geweldig natuurfenomeen is dat toch. Vaar je midden op zee, doemt er ineens een enorm wit flatgebouw op. Ijsbergen zijn afkomstig van bijvoorbeeld de Larsen Iceshelf en draaien jarenlang rondjes om Antarctica, tot ze gesmolten zijn. Sommige ijsbergen bereiken hoogten van wel 35-40 meter. De golven die er constant tegenaan beuken zorgen voor grote gaten en bogen in de wanden van de ijsberg. Bij elke ijsberg zoeken we ons suf naar Snow Petrels. De Snow Petrel is gebonden aan pakij. Soms zien we Chinstrap Penguins op de ijsbergen zitten - of eraf glijden, een koddig gezicht.

Ook vrijdag 5 april was weer een vaardag op volle zee, met af en toe een ijsberg. De walvissen waren beduidend minder algemeen, maar we zagen toch weer Butskoppen, Dwergvinvissen, Gewone

Vinvissen, en een hele grote groep Hourglass Dolphins, wel veertig of vijftig in totaal. De Plancius wijzigde zijn koers om dichtbij de dolfijnen te komen, en met succes. Ze lieten zich fraai zien als ze uit het water sprongen, maar minstens net zo leuk was dat je ze in het kristalheldere water kon zien zwemmen.

De Light-mantled Sooty Albatross is wellicht de mooiste albatros. De dagen hiervoor vloog er af en toe een ver langs het schip, maar vandaag was er een die echt even bij de Plancius kwam kijken. Hij draaide een paar rondjes om het schip en vloog een paar meter langs ons. Wat een vogel! Andere albatrossen van vandaag waren Black-browed en Grey-headed Albatross.

Kaapse Duif

De eerste Koningspinguïns

De hele dag door zagen we groepjes Chinstrap Penguins op zee en dit leek de enige pinguïnsoort van de dag te worden. Totdat we een tweetal Koningspinguïns zagen. Daar zijn er op South Georgia een heleboel van, maar voor ons was dit de eerste kennismaking met deze prachtige pinguïn. Verder zagen we naast de gebruikelijke “tubenoses” van de laatste tijd de eerste Diving Petrels. Deze minuscule duikstormvogeltjes zijn de equivalent van de Kleine Alk op het noordelijk halfrond. Als ze vliegen lijken ze ook echt op Kleine Alken. Determinatie tot op soortniveau is niet eenvoudig, maar waarschijnlijk zagen we Common en South Georgia Diving Petrel. Deze laatste gaan we zeker meer zien nu we South Georgia naderen. Zaterdag aan het eind van de dag komen we daar aan, is de planning.

Antarctic Fur Seal

Grytviken, South Georgia, 7 april 2013

Na vier dagen varen kwamen we 6 april aan bij South Georgia. De Plancius ligt nu voor anker bij Grytviken, een oud walvisvaardersstation van de Noren.

Zaterdag 6 april koersten we oost-noordoost richting South Georgia. Het was rustig weer en ik heb weer de hele dag op het dek gestaan. In het heldere water zien we steeds vaker pelsrobber wegschieten. Vaak liggen ze uit te rusten op het water in een soort stabiele zijligging, waarbij ze met een van de voorflippers de staart beet pakken, boven water dus. Een grappig gezicht!

Eindelijk weer reuzenalbatrossen

De zeevogelbevolking is langzaam aan het veranderen. Voor het eerst sinds de eerste dag van de Odyssey vlogen er weer regelmatig Reuzenalbatrossen mee; in allerlei kleden, waaronder prachtige adulte vogels. Soms vliegen ze vlak voor de ramen van de observatielounge, en dan zijn de ooh's en aaah's niet van de lucht. Andere albatrossen vandaag: Light-mantled Sooty Albatross, Grijskopalbatros en Wenkbrauwalbatros. Southern Fulmars hebben we niet meer gezien, en maar een enkele Cape Petrel. White-chinned Petrels daarentegen waren er volop, net als Blue Petrels. Die waren vandaag echt talrijk en soms vlogen er tientallen rond de boot. Verder Kerguelen Petrels en drie soorten prions: Slender-billed, Antarctic en de eerste Fairy Prions. Die laatste zijn makkelijk te determineren, in tegenstelling tot de eerste twee. De stormvogeltjes bleven beperkt tot twee soorten, Wilsons- en Zwartbuikstormvogeltje. Toch zouden we nu onderhand al Grey-backed Storm Petrels moeten kunnen zien.

Rare snuiters

Tijdens het speuren naar vogels en walvissen ontdekte ik twee rare snuiters: niet al te grote, donkere walvissen met een bol voorhoofd en een soort Donald Duckbek. Het bleken Arnoux's Beaked Whales te zijn, en die zijn tamelijk zeldzaam. Er zijn verschillende soorten "beaked whales" en over het algemeen is er heel erg weinig van deze dieren bekend. Dat geldt ook voor de geheimzinnige Arnoux's Beaked Whale. Nadat ik andere waarnemers waarschuwde, zagen we ze nog maar een enkele keer; helaas zwommen ze in tegengestelde richting snel van ons af.

Bij het naderen van South Georgia zien we steeds vaker pinguïns: Kinband, Konings- en Ezelspinguïns, en ook een groepje Macaronipinguïns, de eerste van de reis. De aantallen Common en South Georgian Diving Petrels nemen ook toe. Rare, bolle zeevogeltjes die dwars door golven heen schieten.

Zuidkaper

Cape Disappointment

Aan het einde van de dag doemt South Georgia uit de mist op. Cape Disappointment! James Cook noemde deze kaap zo in de achttiende eeuw toen hij erachter kwam dat hij geen continent, maar een eiland had ontdekt. Want hier slaat South Georgia de hoek om. We varen door een veld met ijsbergen en de opwinding is groot bij iedereen. De zon schijnt op de besneeuwde toppen van de bergen die wel 3000 meter hoog zijn. Het landschap is overweldigend mooi, en het lage zonlicht transformeert de ijsbergen tot toverbergen. Met alle tinten blauw, paars en roze die je kunt bedenken. Dan ontdekken we ver weg een “double blow” en dat moeten Zuidkapers zijn! De Plancius manoeuvreert er heen tot we deze geweldige, glanzend zwarte walvissen naast de boot hebben. Een fantastisch einde van een mooie dag.

Op bezoek bij de Koningspinguïns

Zondag 7 april stond in het teken van Fortuna Bay, broedplaats van Koningspinguïns. We landen met de Zodiacs op een mistig, stenen strand en daar staan tientallen Koningspinguïns ons op te wachten. Ze zijn groot – ze komen tot je navel - tam en nieuwsgierig maar vooral ook mooi. Met je standaardlens kun je de prachtigste portretten maken. Er liggen honderden pelsrobber, waaronder veel jonkies. Ook deze zijn tam en komen gewoon naar je toe. Na een kilometer lopen komen we bij de grote broedkolonie aan, waar zo'n 5000 paar Koningspinguïns huizen. Er staan grote groepen jongen met hun bruine bontjasjes te wachten op eten. Enkele pinguïns hebben nog een ei te broeden onder hun huidplooï. Het ei ligt op hun voeten. In de kolonie is het een enorm kabaal. De jonkies piepen, en veel volwassen vogels baltsen. De mist trekt op en dan blijkt ineens dat we aan de voet van een steil, imposant gebergte staan, met enorme gletsjers.

In de kolonie is een boel te zien. De Reuzenstormvogels lopen met hun jas open door de kolonie en proberen een pinguïnkuiken te isoleren. Dat lukt en er wordt er snel een afgemaakt en opgepeuzeld door zo'n griezel. Ook Brown Skuas pikken hun graantje mee, net zoals de Zuidpoolkippen.

Aan het einde van de middag bezoeken we een oude nederzetting van Noorse walvisvaarders, Grytviken. Het is één grote, roestige bende. Er liggen nog overal botten van walvissen. Pelsrobben hebben bezit genomen van het dorpje, dat nu nog een museum, een postkantoor en een kerkje herbergt. We bezoeken het graf van Ernest Shackleton, een beroemde Engelse avonturier en ontdekkingsreiziger. Er vliegen Antarctic Terns rond, een vogel voor de fijnproever, de soort lijkt veel op de Noordse Stern. De dag wordt afgesloten met een heuse barbecue op de Plancius.

Gold Harbour, South Georgia, 9 april 2013

De Plancius ligt voor anker in Gold Harbour, het is onze laatste dag in South Georgia. Dit is werkelijk een paradijs op aarde, een wildernis van ongekende schoonheid.

Endemische pieper

Maandag 8 april. We gaan al vroeg van boord. Het is prachtig weer: de zon schijnt en het is een paar graden boven nul, bij weinig wind. Op het programma staat Prion Island. Op de kelpvelden in het water rondom het eiland zien we de endemische pieper van South Georgia, de South Georgia Pipit. Ter grootte van waterpieper en helemaal gestreept; ook de kop, waar nauwelijks een wenkbrauwstreep aan valt te ontdekken. Op het landingsstrand lopen de piepers ook, en ze blijken idioot tam. Ze lopen letterlijk voor je voeten. Het geluid is opvallend metaalachtig. De piepers broeden nagenoeg alleen op de eilandjes, omdat ze op het vasteland van South Georgia uitgeroeid zijn door bruine ratten. De Britten zijn nu bezig met de uitvoering van een welhaast krankzinnig plan om alle ratten op South Georgia te verdelgen. Hierbij worden helikopters ingezet die tonnen rattengif uitstrooien.

South Georgia Pipit

Startbaan

Er loopt een houten trap over een heuvel en daarachter broeden enkele paren Reuzenalbatrossen. Om deze vogels op de broedplaats te zien, is toch wel een van de hoogtepunten van de reis. Op drie nesten zitten volwassen vogels met elk een jong, dat nog helemaal in het dons steekt. Dan is er opwinding.

Reuzenalbatros, Prion island, South Georgia

Een Reuzenalbatros die vlakbij de boardwalk zit, begint te lopen, op weg naar de startbaan. We moeten allemaal een stapje opzij om de reus, die zich met moeite een weg baant door het hoge gras, de ruimte te geven. Hij tuimelt min of meer van de heuvel af en komt dan bij een lange strook met kort gras: een startbaan. Met een flinke aanloop stijgt de albatros op.

Baltsvlucht van de Light-mantled Sooty

Op Prion Island broedt ook Light-mantled Sooty Albatross. Een paartje voert een geweldige luchtshow op, waarbij beide vogels simultane vliegbewegingen maken. Ze zijn kleiner en slanker dan de Reuzenalbatrossen, en ze glijden vaak in een rechte lijn. Ze doen me qua vliegwijze en verhouding vleugels-staart denken aan Lammergieren.

Mooi design

In de namiddag maken we nog een landing met de Zodiacs, bij Right Whale Bay. Hier is een enorme Koningspinguïnkolonie gevestigd. De Koningspinguïn is nou echt een vogel waar je niet genoeg van krijgt. Ik besluit om een tijdje op te gaan in de kolonie en ga zitten. De vogels komen gewoon naar je toe en ik vergaap me weer aan hun design. Hoe bedenken ze zoiets moois. Af en toe baltsen ze; dan gaat de kop omhoog en laten ze een leuk geluid horen, iets als "wie-wie- wie-oooo". In het centrum van de kolonie is het een oorverdovende herrie van baltsende Koningspinguïns, piepende jongen en schreeuwende Pelsrobber. De Pelsrobber zijn erg amusant, de pups spelen op het strand en in het water. De vrouwtjes zijn af en toe behoorlijk agressief en voeren schijnaanvallen uit naar ons. Het credo luidt: blijven staan, klappen en je groot maken. De Pelsrobber druipen dan meestal af; toch wordt iemand in zijn broek gebeten.

Laatste kans op Snow Petrel

Vanmorgen vroeg, het is dinsdag 9 april, varen we bij zonsopkomst door een adembenemend mooi fjord, de Drygalski Fjord. Links en rechts hoge besneeuwde toppen en gletsjers; in het blauwe water drijven ijsbergen en ijsvelden. De Plancius vaart een aantal kilometers de fjord in, tot we bij het einde zijn, waar een grote gletsjer in de fjord uitkomt. Overal ligt drijfij. Het is onze laatste hoop op de felbegeerde Snow Petrel. Er zijn massa's vogels. Antarctische Sterns, Kaapse Duiven, Kelpmeeuwen en Wilsons Stormvogeltjes foerageren op de krill, maar helaas geen Snow Petrels.

Als we de fjord uitvaren, passeren we enkele ijsbergen. Bij een daarvan zien we weer Zuidkapers, die op de krill foerageren. Op weg naar Cooper Bay valt het grote aantal zeevogels op. Honderden Wenkbrauwalbatrossen en pinguïns in vier soorten, tientallen White-chinned Petrels, Giant Petrels, Wilsons Stormvogeltjes en South Georgia Cormorants. De zee is rijk aan voedsel, en Cooper Island herbergt een van de grootste zeevogelconcentraties van South Georgia.

Zeelupaard onder de boot

Met de Zodiacs maken we een kort tochtje naar Cooper Bay. We mogen hier niet aan land, maar de vogels waarom het gaat zijn mooi te zien vanuit de Zodiacs. Macaronipinguïns broeden hier op de rotsen en het zijn de eerste "kuifpinguïns" die we zien. Ze hebben grote, rode snavels en opvallende pluimen op de kop. Bij een paar kelpvelden maken we weer iets bijzonders mee: een Zeelupaard van minstens drie meter lengte zwemt vlak naast de

Zeelolifant, Pelsrob en Koningspinguïn, South Georgia

Zodiacs en laat zich ongekend mooi zien. Soms komt hij half uit het water en dan krimpen sommigen van ons van schrik ineen. De Zeeluipaard blijft de bootjes volgen en in het heldere water zien we hem onder ons door zwemmen. Een ontzagwekkend dier. Boven diezelfde roodbruine kelpvelden zoeken enkele Wilsons Stormvogeltjes naar voedsel, zo dichtbij dat we met gemak de gele zwemvliezen zien.

David?

's Middags bezoeken we Gold Harbour. Hier staan weer duizenden Koningspinguïns, naast tientallen Ezelspinguïns, Antarctic Skuas en Giant Petrels. Het strand ligt bezaaid met Zeelolifanten en Pelsrobben. Onder de Zeelolifanten een paar volwassen stieren en een paar keer zien we deze lui met elkaar vechten, waarbij ze met wijd opengesperde bek elkaar een klap op de hals geven. Net zoals in de film, alleen David Attenborough ontbreekt om uitleg te geven. We zien hier ook South Georgia Pintails. De enige eendensoort die hier voorkomt en natuurlijk ook weer een endem. Leuk, maar de echte sterren van South Georgia zijn toch de pinguïns en de albatrossen. Nu gaan we vijf dagen varen. Bestemming: Gough Island en Tristan da Cunha!

Zuidelijke Atlantische Oceaan, 11 april 2013

Het is 17.30u, einde van de tweede dag op zee. De Plancius vaart met een snelheid van 10 knopen ONO op weg naar Gough Island, we hebben zo'n 800 km afgelegd na South Georgia.

Gray's Beaked Whales

Woensdag 10 april, we varen op een spiegelgladde zee. Her en der liggen ijsbergen aan de horizon, kelpvelden drijven voorbij. Een hogedrukgebied, weinig wind. Dit zijn minder goede omstandigheden voor zeevogels, maar hele goede om walvissen te ontdekken. Dekdienst dus, al vanaf zeven uur zijn we paraat. In de ochtend zien we honderden Pelsrobben, die in groepjes liggen te rusten, met een voorvin en een staartvin in de lucht. De robben worden keer op keer verrast door het schip en schieten dan alle kanten op. Ook zijn er nog steeds Koningspinguïns te zien, die inmiddels honderden kilometers van land zijn verwijderd. Vlakbij het schip duiken kleine walvissen op, donkergrijze met een spitse snuit: Gray's Beaked Whales. In totaal zeven. Dit soort walvissen zie je alleen met rustig weer, want ze hebben geen "blow". Later zwemmen vier Zuidelijke Butskoppen en een klein groepje Hourglass Dolphins langs.

Vinvisfestijn

Aan het einde van de ochtend zien we aan de horizon meerdere blows van grote walvissen. Het zijn Gewone Vinvissen, een stuk of vijf. Na een half uurtje liggen we met de Plancius tussen deze enorme dieren. Ze zwemmen aan de oppervlakte, en in het heldere, kalme water kunnen we ze geweldig zien. Ze zwemmen zelfs op hun zij om ons eens goed te bekijken. Keer op keer komen de walvissen naar het schip. Iedereen is diep onder de indruk; ook de staf van Oceanwide Expeditions heeft nog nooit zo iets meegemaakt. Dit zijn dieren die eeuwenlang meedogenloos zijn afgeslacht door mensen. En nu komen ze ons opzoeken!

Gewone vinvis

Nieuwe soorten zeevogels

De samenstelling van de zeevogelbevolking verandert snel. Southern Fulmars hebben we al dagen niet meer gezien en ook het aantal Cape Petrels neem snel af. Nieuwe soorten dienen zich aan: Grey Petrel, Soft-plumaged Petrel (Donsstormvogel) en Broad-billed Prion. Kerguelen Petrels worden steeds algemener. Andere soorten vandaag: South Georgian Diving Petrel, Common Diving Petrel, Black-bellied en Wilsons Storm-Petrel, Blue Petrel, Antarctic, Thin-billed en Fairy Prion, White-chinned Petrel, Grauwe Pijlstormvogel, Northern en Southern Giant Petrel, Wenkbrauw- en Grijskopalbatros.

Donderdag 11 april. Het waait iets meer, maar nog steeds is het rustig weer. We zien nog maar een enkele Pelsrob en soms een paar Koningspinguïns. Ijsbergen schuiven nog steeds met enige regelmaat voorbij. Op walvisgebied gebeurt er, op een paar blows van vinvissen na, niet veel. Enkele Hourglass Dolphins laten even een vin zien.

White-headed Petrel

We varen door een behoorlijk rijk zeevogelgebied en dat komt omdat we bij de Antarctic Convergence zijn, waar het warmere Sub-Antarctische water op het koude Antarctische water botst. Kerguelen Petrels en Donsstormvogels zijn de talrijkste soorten vandaag, maar ook Black-bellied Storm-Petrels zijn algemeen. De eerste White-bellied Storm-Petrels van de reis duiken op, net als de eerste Sooty Albatrosses. We zien meer pijlstormvogels dan gisteren, zowel Grauwe als Grote Pijlstormvogels. Verder vandaag: Wenkbrauw- en Grijskopalbatros, Wilsons Stormvogeltje, Diving Petrels, Grey Petrel, Fairy Prion, Giant Petrel, White-chinned Petrel en Cape Petrel. Ik ben bijna de hele dag op dek, maar net als ik mij laat verleiden tot het eten van warme appelstrudel, mis ik de soort van de dag: een White-headed Petrel.

Zuidelijke Atlantische Oceaan, 14 april 2013

Windkracht 8, golven van 8 meter hoog! We mogen al de hele dag het dek niet op. Te gevaarlijk. Het schip schudt en kraakt. De kapitein staat zelf aan het roer en probeert de hoogste golven een beetje soepel te nemen. De Plancius stoomt op richting Gough Island, waar we maandagmorgen zullen aankomen.

White-headed petrel

Vrijdag 12 april de hele dag op dek gestaan. We zijn de Atlantic Convergence gepasseerd, het zeewater is nu een graad of 9. Het was een geweldige zeevogeldag. Windkracht 5, goed voor albatrossen en zeevogels, maar minder om walvissen te vinden.

White-headed Petrels bij de vleet

Verreweg de talrijkste soort van vandaag was de Kerguelen Petrel. Een *Pterodroma*-soort die alleen al aan silhouet en vliegwijze is te herkennen. Dikke kop en een opvallend smalle en spitse handvleugel. Ze vliegen vaak snel en hoog boven zee, soms in groepjes. Ook Donsstormvogels zijn talrijk in deze wateren. Zij vliegen lager boven zee en met rustigere vleugelslagen. Grote Pijlstormvogels komen ook regelmatig in kleine groepjes achter het schip hangen. Bijna alle Grote Pijlen van de wereld broeden op Tristan da Cunha. Ze hebben nu hun broedtijd achter de rug en zullen de komende tijd noordwaarts trekken.

De gemiste White-headed Petrel van gisteren wordt meer dan goed gemaakt, want we zien er vandaag maar liefst 15! Het zijn schitterende stormvogels, makkelijk te herkennen aan de witte kop met het zwarte masker en de lichte staart. Een andere nieuwe soort voor de reis is de Great-winged Petrel. Gisteren nul, vandaag maar liefst 25. Het is een soort die je ook eigenlijk helemaal op silhouet en vliegwijze doet, want hij is helemaal bruin, zonder opvallende kenmerken. Verder zien we vandaag nog een enkele ijsberg, maar helemaal geen pinguïns en pelsrobben meer. Wel nog veel meer zeevogels: Grijskop-, Wenkbrauw- en Reuzenalbatros, Sooty en Light-mantled Sooty Albatross, Grey Petrel, Grauwe Pijlstormvogel, Witbuik- en Zwartbuikstormvogeltje, Wilsons Stormvogeltje, Reuzenstormvogel, Thin-billed Prion en Antarctic Prion.

Vier nieuwe zeevogelsoorten

Zaterdag 13 april is de windkracht toegenomen tot een lage 7, en we mogen alleen bij de stuurhut op het dek om naar zeevogels te kijken. We kunnen ons moeilijk staande houden op het slingerende schip, maar het is door de stevige wind weer feest. Er vliegen veel zeevogels, waaronder weer White-headed Petrels, mijn favoriet. We zien ook nieuwe soorten: Atlantic Petrel, Subantarctic Little Shearwater, Spectacled Petrel en de eerste Tristanalbatros. Deze laatste is een afgesplitste Reuzenalbatros. De Spectacled Petrel is nauw verwant aan de White-chinned Petrel maar heeft een heel markante witte koptekening. Overigens zien we ook een paar White-chinned Petrels met meer wit op de kin dan de vogels die we voorheen zagen. Deze zijn waarschijnlijk afkomstig uit populaties uit de Indische Oceaan. De harde zuidoostenwind blaast ze de Atlantische Oceaan op. De Atlantic Petrel is een forse *Pterodroma*-soort, makkelijk te herkennen aan zijn witte buik. De Subantarctic Little Shearwater (*elegans*) is een heel kleine pijlstormvogel met een opvallende stijve vlucht. Deze vorm wordt door sommige auteurs beschouwd als soort.

Orca's!

Om een uur of elf worden we gewaarschuwd vanaf de brug. Drie Orca's, waaronder een mannetje met een enorme zwaardvin, zwemmen vlak voor de boeg van de Plancius. De Orca's laten zich ondanks het ruwe weer goed zien. Als je tenminste net de goede kant uitkijkt, daar waar ze boven komen.

Zondag 14 april kijken we door de natte ruiten van de observatielounge. De golven zijn imposant. Maar we zien ook nog heel wat, zoals een stuk of tien Subantarctic Little Shearwaters, enkele Sooty Albatrosses en Wenkbrauwalbatrossen, Soft-Plumaged Petrels, Atlantic Petrels, Broad-billed Prions, Grote Pijlstormvogels en zowaar een Antarctic Tern. We komen in de buurt van de Tristan-archipel. Het is te hopen dat de deining morgen niet te groot is, want we willen met Zodiacs langs Gough Island varen. Als er teveel deining is, gaat dat niet door.

Tristan da Cunha, 16 april 2013

De Plancius ligt voor anker bij Tristan da Cunha, voor het haventje van de enige plaats op het eiland: Edinburgh of the Seven Seas, zoals het officieel heet. Het is nu 17.00u en de Zodiacs brengen iedereen weer naar het schip na een fantastisch mooie dag.

Endemen van Gough

Maandag 15 april is een dag met een gouden randje. In de vroege ochtend vaart de Plancius langs Gough Island. Een onbewoond eiland, eigenlijk een vulkaan. De toppen van de bergen zijn steil, het water is hier vlak voor de kust al 3000 meter diep. We zoeken een rustige plek om de Zodiacs te water te laten en vlak langs het eiland te varen. Aan land gaan is geen optie, maar we varen vlak langs grote kolonies Rotsspringers. Kleine pinguïns met enorme kuiven, die we al eerder in groepjes langs de Plancius zagen zwemmen. Vanaf de stranden blaffen ons de Subantarctische Pelsrobben toe. De mannetjes hebben een witte onderzijde en een wit gezicht en zijn duidelijk te onderscheiden van de Antarctische Pelsrob, die hier niet voorkomt. We horen regelmatig van de begroeide kliffen en berghellingen een geluid dat erg lijkt op dat van een Waterhoen. Maar het gaat hier om het Gough Moorhen, een endemische soort. We zien de vogels niet, maar het lukt mij wel om het geluid op te nemen. Een andere endem zien we wel: de Gough Bunting. Een mannetje in zangvlucht en even later ook nog een familie. Hoog boven ons, langs de toppen van de bergen van Gough scheren Sooty Albatrosses als gieren in de Pyreneeën.

Zeevogelbonanza

Als we in de middag langs Gough varen en koers zetten naar Tristan da Cunha, worden we overweldigd door de enorme aantallen zeevogels. Overal waar je kijkt zie je zeevogels, het zijn er duizenden. We noteren Tristan Albatross, Sooty Albatross, Wenkbrauwalbatros, Giant Petrel, Grote Pijlstormvogel, Grauwe Pijlstormvogel, Subantarctic Little Petrel, White-chinned Petrel, Spectacled Petrel, Atlantic Petrel, Grey Petrel, Soft-plumaged Petrel, White-headed Petrel, Great-winged Petrel, Kerguelen Petrel, Common Diving Petrel, White-bellied Storm-Petrel, Antarctic Prion, Broad-billed Prion, Brown (Tristan) Skua en Antarctic Tern.

We zien maar liefst vier nieuwe soorten: Atlantic Yellow-nosed Albatross, Shy Albatross, Grey-backed Storm Petrel en Brown Noddy. De Atlantic Yellow-nosed Albatross broedt op Gough en Tristan da Cunha. We zien drie Shy Albatrosses, afkomstig uit de wateren rond Nieuw-Zeeland en Tasmanië. De Grey-backed Storm-Petrel is een heel klein stormvogeltje dat vaak rond kelpvelden te zien is. De Brown Noddy broedt op Gough en Tristan en is eigenlijk een tropische soort, die hier de zuidgrens van zijn verspreidingsgebied bereikt. Op het schip zit plotseling weer een Koereiger, de tweede van de reis. De jagers azen op hem, maar hij weet steeds een rustig plekje te vinden op het dek.

Landing op Tristan

Dinsdag 16 april. Het is rustig weer en de Plancius stevent af op Tristan da Cunha dat er imposant bijligt. Het is een vulkanisch eiland. In de verte doemen Inaccessible Island en Nightingale Island op. De landingsomstandigheden zijn perfect: weinig wind en weinig deining. De zon breekt door en de temperatuur op het dek stijgt naar 17 graden. Iedereen is aan dek om Tristan te aanschouwen als er plotseling een Northern Royal Albatross rond het schip vliegt, onze negende albatrosssoort. Vroeg in de middag wordt iedereen afgezet op Tristan da Cunha, "the remotest island on earth". In Edinburgh leven ongeveer 300 mensen, verdeeld over vijf families, waarvan je de stambomen kunt bekijken in de VVV. We worden hartelijk ontvangen en gaan wandelen.

Zuid-Afrikaans bier

Wandelen op Tristan da Cunha is een bizarre ervaring voor een vogelaar. Het is een adembenemend mooi landschap, met prachtig begroeide berghellingen en weiljes met koeien, maar er zijn geen vogels! Af en toe hoor je het waterhoentje van Gough, dat hier is uitgezet. We zoeken naar de Tristanlijster, die zich ook alleen laat horen. Verder vliegt er af en toe een Tristan Skua of een Antarctic Skua voorbij. En dat is dat. Geen landvogels en dat alleen omdat Tristan da Cunha zo geïsoleerd ligt. Avifaunistisch hoogtepunt is een dwaalgast: een heuse Grote Zilverreiger, die we de ene muis na de andere zien pakken. Rond vieren is iedereen bij de lokale pub te vinden, waar we Zuid-Afrikaans bier drinken; het eiland wordt immers bevoorradt vanuit Zuid-Afrika. De bemanning van de Plancius heeft een middagje vrij en rond de pub zien we de Filippino's en de Russen, netjes gescheiden van elkaar, liters bier wegdrinken. De stemming is opperbest. Morgen proberen we Inaccessible Island te bezoeken.

Zuidelijke Atlantische Oceaan, 100 km ten noorden van Tristan da Cunha, 18 april 2013

Met ongeveer 9 knopen vaart de Plancius nu in de richting van Sint Helena. De temperatuur is gestegen tot 19 graden en de wind is 7 Beaufort.

Tristanlijster, Nightingale Island

't Gebrooken Eylant

Woensdag 17 april wordt de grote dag: we gaan proberen om zowel Nightingale Island als Inaccessible Island te bezoeken. We hebben tot nu toe steeds geluk gehad, alle landingen zijn doorgedaan. 's Morgens vroeg komen we aan bij Nightingale Island, ontdekt door Nederlanders die het 't Gebrooken Eylant noemden. De Engelsen maakten er later weer Nightingale Island van. Er liggen nog twee kleinere eilanden naast: Middle Island en Stoltenhoff. Dit laatste is genoemd naar twee Duitse broers die hier een autarkisch bestaan wilden opstarten met behulp van wat schapen en geiten, omdat ze Tristan da Cunha te druk vonden. Het is ze niet gelukt.

De lijster en de gorzen

Bij de landingsplaats worden we direct verwelkomd door Subantarctische Pelsrobber, zowel volwassen dieren als puppies. Bij de eerste sprong op land sta ik oog in oog met een Tristanlijster. Het hele eiland blijkt er mee vergeven. Ze hebben korte vleugels en fladderen meer dan vliegen. De lijsters zijn uiterst tam. Ze foerageren als merels, maar we zien ze ook pikken van de kadavers van zeevogels.

Na enig geklauter belanden we in een soort rietveld van twee, drie meter hoog grasachtig spul, een *Spartina*-soort. Overal kwelen de Nightingale Buntings, die net zo tam zijn als de lijsters. Het is de kleinsnavelige soort, *Nesospiza questi*. Bovenop leeft de grootsnavelige *Nesospiza*-soort, de Grosbeak Bunting, *N. wilkinsi*. Dit is een van de zeldzaamste vogelsoorten ter wereld met een populatie van slechts 50 paar. Hij komt uitsluitend op Nightingale voor en wij gaan hem opzoeken.

Nightingale Bunting, Nightingale Island

Pino's

Om bovenop het eiland te komen klimmen we via een graspad door het "rietveld". We lopen over een tapijt van Prion-vleugeltjes, resten van Tristan Skuas die prederen op de Broad-billed Prion. Deze broedt in holen onder onze voeten, net als de Grote Pijlstormvogel. Twee keer schuifelt een Grote Pijl vlak voor onze voeten uit een hol. Waanzinnig om deze zeevogel zo te zien, op grijpafstand. Over ons heen vliegen veel Grote Pijlen, net als Sooty Albatrosses. Het pad wordt regelmatig versperd door jonge Atlantische Geelneusalbatrossen, waarvan sommige nog steeds op hun nest zitten. Het zijn echte Pino's om te zien, die met stampvoeten en snavelklappen naar ons dreigen. De vogels worden niet meer gevoerd door de ouders en zullen elk moment uitvliegen.

Atlantische Geelneusalbatros, Nightingale Island

Bovenop de heuvel zien we in een soort tropisch bos vlot de Grosbeak of Wilkin's Bunting. Weinig mensen voor ons hebben deze soort gezien. Zelfs de Inaccessible Island Flightless Rail is door meer mensen gezien! Na de bijzondere boomvarens en de in het bos zittende jonge albatrossen te hebben bewonderd, glibberen we weer naar beneden voor de Rotsspringers. De kolonie is, in tegenstelling tot die van Gough, al verlaten en we zien nog maar twee vogels.

Ontoegankelijk Inaccessible

Inaccessible Island loop uit op een deceptie. De kwartiermakers geven allereerst groen licht voor een landing. Als ik me net in regenbroek, laarzen en reddingsvest heb gehesen, wordt de operatie toch afgeblazen. De scouts hebben een nat pak opgelopen, de golven zijn te hoog en de deining te sterk. Daar gaat de kans op de niet-vliegende ral met de onmogelijke naam. De Grosbeak blijft de trofee van de dag.

Grienden en Clymene's Dolphins

Als we terugvaren naar Tristan zwemt er een groep van ongeveer acht Grienden mee. Prachtige, niet al te grote zwarte walvissen met een sterk gekromde rugvin waar ze eenvoudig aan zijn te herkennen, ware het niet dat ook de Griend is opgesplitst in een paar soorten. Onze blijken Long-finned Pilot Whales te zijn. Even later duikt er een enorme groep dolfijnen op, van wel honderd of misschien nog wel meer. De groep zwemt snel en de dolfijnen springen daarbij volledig uit het water, een spektakel. De digitale fotografie blijkt weer een zegen te zijn bij de herkenning van dit soort dieren. Het zijn Clymene's Dolphins. Ik heb er eerlijk gezegd nog nooit van gehoord.

Reuzenalbatros, Gough island

De laatste albatrossen?

Donderdag 18 april. 's Morgens liggen we nog voor anker bij Tristan da Cunha. De wind is toegenomen en zal volgens verwachting nog sterker toenemen. Een tweede bezoek aan Tristan wordt daarom afgeblazen. We kunnen niet landen, te gevaarlijk. Rond negen uur licht de Plancius het anker. Op naar Sint Helena. De uren daarna neemt de wind toe tot 7 Beaufort, en de golven zijn niet mals. Gelukkig hebben we deze steeds recht op de boeg en niet van opzij. Gedurende de dag neemt het aantal zeevogels sterk af. We noteren toch nog een paar mooie soorten: Tristan Albatross, Sooty Albatross, Atlantic Yellow-nosed Albatross, Soft-plumaged Petrel, Spectacled Petrel, Great-winged Petrel, White-bellied en Black-bellied Storm-Petrel, Grote Pijlstormvogel, Tristan Skua en Antarctic Tern. We houden er rekening mee dat we vandaag voor het laatst albatrossen hebben gezien. We kijken elke albatros na, tot deze als een stipje aan de horizon verdwijnt.

Zuidelijke Atlantische Oceaan, 20 april 2013

De temperatuur is gestegen naar 24-25 graden. De Plancius koerst op 14 graden richting Sint-Helena.

De afgelopen twee dagen waren stille dagen. We hebben duidelijk de (sub)antarctische, voedselrijke wateren verlaten en we zien nauwelijks nog vogels. Op 19 april vliegt er nog één Sooty Albatross langs en dat is echt de laatste. Spectacled Petrels houden het nog het langst vol, daarvan zien we er in totaal nog een stuk of acht. Verder op die dag nog enkele Donsstormvogels, 1 Grote Pijlstormvogel, 5 Grauwe Pijlstormvogels, 1 Great-winged Petrel en 1 White-bellied Storm-Petrel.

20 april levert nog 3 Spectacled Petrels en 1 White-bellied Storm-Petrel op. Een leuke waarneming is van een trek groepje van 5 Noordse sterns, die tegen de noordenwind in boksen, op weg naar hun broedgebieden. Hoogtepunt van de dag is een Roodsnavelkeerkringvogel die een tijdje met de Plancius meevliegt. Opvallend is dat deze soort actief vliegt, met constante snelle vleugelslagen. Hij zweeft dus niet, zoals alle stormvogels en albatrossen. Daar zijn de vleugels te kort voor. Het lijkt me een energievretende manier van vliegen boven de oceaan. De verwachting is dat we de komende dagen meer keerkringvogels gaan zien.

Witbuikstormvogeltje

Atlantische Oceaan ten zuiden van Sint Helena, 22 april 2013

De Plancius koerst op 16 graden NNO richting Sint Helena. We zijn op 18 graden zuiderbreedte: in de tropen dus. De temperatuur van de buitenlucht en het zeewater is een graad of 25.

Meer vissen dan vogels

21 april was een gedenkwaardige dag. Een dag waarop ik meer vissen zie vliegen dan vogels. Bij het ontbijt scheren al de eerste vliegende vissen voorbij de ramen. Op het bovendeck probeer ik de vliegende vissen in de kijker te krijgen en dat lukt regelmatig. Ze schieten het water uit met heftige bewegingen van hun staart. Daarna zweven ze op twee paar vinnen over de golven. De voorste vinnen zijn het grootst, dat zijn de echte "vleugels". Soms keilen ze even over het water en vaak vliegen ze tientallen meters ver. De vissen springen uit het water bij gevaar en als ze schrikken van een boot. Er zijn vele soorten vliegende vissen, ze komen voor in de tropen en subtropen. Er zijn vermoedelijk nog veel soorten niet beschreven en ook over hun taxonomie is het laatste woord nog niet gezegd.

A bird!

Het beeld van de vorige dagen zet zich voort. Er zijn vrijwel geen vogels in deze "tropical desert". Het bovendeck wordt drukker met (niet-vogelende) medepassagiers, want de temperatuur is aangenaam en de zon schijnt uitbundig. De vogelgids Adam Walley van Oceanwide Expeditions lijkt ook een bijzondere dag mee te maken: een dag zonder ook maar een enkele vogel. De enige Noordse Stern van die dag heeft hij gemist. Als er in de namiddag schepijs wordt uitgedeeld en de stemming joliger wordt, komt het verlossende woord: "a bird!". Ver weg vliegt één Noordse Stern. Tien minuten later pikken we een groep van twintig Noordse Sterns op. Ze boksen in een compacte groep tegen de wind in. Hier worden we toch wel even stil van. Ze komen uit de overwinteringsgebieden rond het pakijs van Antarctica, waar ze de zuidpool zomer hebben meegemaakt. En vliegen nu hier midden over de Atlantische Oceaan ter hoogte van Brazilië. Nog duizenden kilometers te gaan, naar de broedgebieden in het hoge noorden.

Spectacled Petrel

Na de Noordse Sterns komt er nog één Spectacled Petrel langs; deze is inmiddels ver van huis. Hij broedt immers op Inaccessible Island. Het is ongetwijfeld de laatste van de reis. We zijn in de "doldrums" beland: de windstille gebieden in de tropische zeeën, een onneembare barrière voor zeevogels die wind nodig hebben, zoals albatrossen en grotere stormvogels.

's Avonds is de sterrenhemel indrukwekkend. Met sterrenbeelden die we in het noorden niet zien, zoals het Zuiderkruis. De maan is aan het wassen en doet dat omgekeerd omdat we op het zuidelijk halfrond zijn: vanuit het laatste kwartier wast hij de komende dagen naar vol.

Bulwers Stormvogel

Op 22 april maak ik me weer op voor een lange, warme dag. Bescherming tegen de zon is hard nodig, want die is op deze hoogte onbarmhartig. Een Engelse dame verbrandt zich binnen twintig minuten. Dan vliegen de eerste Madeirastormvogeltjes van de reis langs. Duidelijk groter en met langere vleugels dan de Wilsons Stormvogeltjes die we eerder veel zagen. Ver weg ontdek ik de eerste Bulwers Stormvogels, en later zien we er nog een paar, veel dichterbij. Slanke, kleine stormvogels met lange, geknikte vleugels die laag boven het water vliegen en haken slaan. De wigvormige staart valt niet op, met de zon erop zien we wel de lichte dekveren op de vleugels. Er springt plotseling iets boven water, en nog een keer. Een enorme rog, een Reuzenmanta. Er achterlangs vliegt een Kuhls Pijlstormvogel. Een spierwitte stern ver weg is de eerste Opaalstern. Die gaan we de komende dagen meer zien, op Sint Helena. Morgen zullen we daar eindelijk aankomen, na vijf dagen op zee.

Jamestown, Sint Helena, 24 april 2013

De Plancius ligt nu voor de tweede dag voor anker voor de haven van Jamestown, het enige plaatsje op Sint Helena. Het is een zwoele avond.

Feeding frenzy

Op dinsdag 23 april staat iedereen al vóór het ontbijt op dek. Voor ons ligt Sint Helena, dat nog wel een paar uur varen is. Steeds vaker zien we leuke zeevogels, zoals Bulwers Stormvogel, Opaalstern, Bruine Noddy en Madeirastormvogeltje. Dan zien we ook onze eerste Zwarte Noddies, Bonte Sterns en Maskergenten. Op zee drijven hier en daar Roodsnavelkeerkringvogels, met hun staart parmantig opgestoken. De Plancius vaart regelmatig dwars door een "feeding frenzy" van honderden zeevogels. Het water wordt vlak

voor Sint Helena vanuit grote diepten opgestuwd en hier zijn visrijke plekken. Naast de tropische soorten zien we ook Noordse Sterns en Kuhls Pijlstormvogels.

Lost world

Sint Helena is ongeveer net zo groot als Tristan, en vooral bekend als verbanningsoord van Napoleon Bonaparte. Sint Helena lijkt paradijselijk en is het met een andere blik nog steeds. Maar biologisch gezien is het een "lost world". Sinds mensen, met in hun kielzog ratten en katten, zich hier zo'n vijf eeuwen geleden hebben gevestigd, zijn vrijwel alle soorten inheemse planten en dieren verdwenen. De oorspronkelijke vegetatie is verdwenen, op hier en daar een stukje van een paar vierkante meter na. Planten en bomen uit de hele wereld zijn ervoor in de plaats gekomen, tot en met bananenbomen aan toe. Een stuk of tien, twaalf soorten vogels zijn van de kaart geveegd, waaronder een hop, een koekoek en een *Bulweria*-stormvogel. Er komt nu nog maar één inheemse landvogel voor, de Wirebird, de Sint-Helenaplevier.

Vogels van elders

De eerste kennismaking met Sint Helena is aangenaam. Het is er altijd een graadje of 25-28, lekker weer dus. De stadspoort van Jamestown is versierd met een afbeelding van een Sint-Helenaplevier. Er wordt links gereden, Engels gepraat en ook de architectuur en het straatbeeld is Engels, met een koloniaaal tintje. De bewoners van Sint Helena ("Saints") zijn vriendelijk en hebben alle tijd voor een praatje. De sfeer is enigszins Caribisch. Het gekwetter en gekweel van de Treurmaina's, Javaanse Rijstvogels, Mozambiquesijzen en Sint-Helenafazantjes, soorten die hier zijn ingevoerd, is haast oorverdovend. Op straat lopen vertegenwoordigers van de Australische avifauna: Peaceful Doves.

Ei op een tak

De witte vogels die boven de straten van Jamestown vliegen zijn geen postduiven, maar Opaalsterns. Na enig zoeken vinden we diverse paren in de hoge bomen van parkjes en tuinen. De sterns zitten op takken. Het zijn schitterende vogels. Ivoorwit, met als enige tekening wat zwart rond het oog, dat merkwaardig hoog in de kop zit. We ontdekken een juveniele vogel en even later ook een stern die zit te broeden op één ei. Dat wordt gewoon op een boomtak gelegd; overigens broeden de meeste Opaalsterns op rotsrichels. Als we 's avonds aan het bier zitten bij Ann's Place en wachten op de halve finale van de Champions League komen steeds meer Opaalsterns naar de hoge bomen voor het terras om er te slapen. Bayern München maakt Barcelona in met 4-0, onze Duitse chefkok is in de zevende hemel en alles is goed.

Pantropical Spotted Dolphin

Dolfijnen

Woensdag 24 april. Het weer is hetzelfde als de dag ervoor: lekker warm. We maken ons op voor een boottochtje met een aftands rondvaartbootje, de Gannet III. Eerste doel: dolfijnen. Na een kleine twintig minuten varen we midden in een groep speelse dolfijnen: Pantropical Spotted Dolphins. Het zijn er honderden. In het kraakheldere, azuurblauwe water zwemmen ze met ons mee, voor en naast de boeg van het bootje.

Zwarte Noddy's, Sint Helena

Ze springen hoog uit het water, soms wel een meter of twee. De stuurman van ons rondvaartbootje daagt de dolfijnen uit en vaart met volle kracht weg. De dolfijnen laten zich niet kennen en houden ons met gemak bij. Je kunt je gewoon niet voorstellen dat ze géén plezier zouden hebben in dit spel.

Guano

De Gannet III vaart vlak langs een aantal vogelrotsen, die al van ver herkenbaar zijn door de guano. Vogelpoep dus. Zwarte en Bruine Noddy's vliegen naar ons toe en lijken op onze hoofden te willen landen. Ze worden regelmatig door vissers gevoerd en komen even kijken of wij iets voor ze hebben. De Bruine Noddy's broeden op rotsrichels, de kleinere Zwarte Noddy's op nesten die bestaan uit guano. De nesten zitten geplakt op loodrechte wanden en we vragen ons af hoe ze dat in 's hemelsnaam voor elkaar krijgen. Op gitzwarte lavarotsen zien we beide soorten naast elkaar zitten; vooral de Zwarte Noddy's smelten samen met de achtergrond van het donkere vulkanisch gesteente. De camouflage is verbazingwekkend goed.

Naast de noddy's broeden er ook Maskergenten en Opaalsterns op de eilanden, de Maskergenten op de toppen van de hoge rotsen. Paartjes Opaalsterns vliegen rond in perfecte synchronie. Verrassend zijn de enkele Madeirastormvogeltjes die boven een eiland zwenken en die we voor de verandering nu eens van onderen kunnen bekijken. Normaal komen deze pas 's nachts naar hun nestholten. Bonte Sterns trekken de aandacht door hun nasale roep, die ze hier de bijnaam *Wide-awake* heeft gegeven.

De middag is voor de Wirebird, de Sint-Helenaplevier. Hiervoor gaan we onder leiding van Albert Beintema, die Sint Helena goed kent, naar Deadwood Plains. Een hoogvlakte waar ooit bos stond maar waar nu graslanden zijn. De Sint-Helenaplevier is hier weidevogel – de enige. Er broeden hooguit 200 paar op het eiland. Binnen enkele minuten vinden we de ranke plevier, duidelijk een afgeleide van de Herdersplevier, maar met een langere snavel en langere poten. Het is een juveniele vogel. In hetzelfde gebied vinden we binnen een kilometer enkele paren. Het gedrag wijst erop dat er ook nesten zijn. De soort broedt het hele jaar door.

Aan het einde van de middag zorgen Maskergenten en Roodstaartkeerkringvogels voor spektakel door vlak naast de Plancius van grote hoogte diepe stootduiken naar vis te maken. In het heldere water zie ik een Maskergent meters diep door het water schieten, met een spoor aan luchtballen achter zich aan. Morgen zetten we koers naar Ascension Island, en dan zullen we nog twee soorten genten zien. Ja, "Boobies".

Sint Helena

Atlantische Oceaan tussen Sint Helena en Ascension Island, 27 april 2013

De Plancius vaart met een snelheid van 11 knopen in noordwestelijke richting, op weg naar Ascension Island.

Donderdag 25 april is onze laatste dag op Sint Helena. In de ochtend maken we een toeristisch tochtje over het eiland. We bezoeken onder andere de verblijven van Napoleon Bonaparte tijdens zijn ballingschap, die veel interessanter blijken dan ik van tevoren had ingeschat, vooral door de fraaie prenten die er hangen. Het zijn riante verblijven, met mooie tuinen met overdadig bloeiende exotische planten die indringend geuren. De enige inheemse vogels die we die dag op het eiland zelf zien zijn de Opaalsterns, die overal broeden, tot in tuinen toe. Maak je een wandeling door een bos, dan hangen ze ineens alarmerend boven je. Treurmaina's, Peaceful Doves, Mozambiquesijzen, Sint Helenafazantjes en Javaanse Rijstvogels zijn overal; als nieuwe soort mogen we de Madagascar Fody noteren. Ook doen we de Sint Helenaplevieren van Deadwood Plains nog even aan.

De middag is bestemd voor een bezoek aan de botanische tuinen, waar we uitleg krijgen over het programma om de endemische plantensoorten van Sint Helena voor uitsterven te behoeden. Voordat de laatste Zodiac ons naar het schip brengt kan ik nog even zwemmen en snorkelen en vergaap ik me aan de vele soorten vissen die bij de kade zwemmen. Terug op het schip hoor ik dat er 's middag een Witstaartkeerkringvogel rond de Plancius heeft gevlogen. Als de Plancius rond een uur of vijf het anker licht nemen we met Sangria op het bovendek afscheid van Sint Helena. Maskergenten, Roodsnavelkeerkringvogels, Bruine Noddy's en Opaalsterns vliegen nog even met ons mee.

Vrijdag 26 april: een volle dag op zee. De temperatuur stijgt tot dertig graden. We noteren over de hele dag slechts drie vogelsoorten. De leukste is een Kleinste Jager, een adulte vogel met fraaie lange staartpennen die over het schip strak naar noord vliegt. Hij volgt de trekkende Noordse Sterns, waarvan we er zes noteren. Een verre wolk steltloperachtige vogels zijn vermoedelijk franjepoten, wellicht Grauwe Franjepoten.

Zaterdag 27 april. Weer een zeedag. Het wordt 32 graden, maar de wind en de wolkjes op zijn tijd maken het prettig om het grootste deel van de dag op het bovendek naar vogels te zoeken. Met zee is het net als met vuur. Je kunt er urenlang geboeid naar kijken zonder iets te zien. Uiteindelijk zien we 11 Noordse Sterns, 1 Kuhls Pijlstormvogel, 1 Wilsons Stormvogeltje en 3 Witbuikstormvogeltjes – die we op deze hoogte niet meer zouden verwachten. De beloofde Potvissen blijven maar uit. De passagiers, waarvan het grootste deel niet naar vogels kijkt, doen wat ze meestal doen op dit soort dagen: praten, lezen, praten, kaarten, praten, slapen, praten, foto's uitzoeken, praten. Op het achterdek worden ter verkoeling twee Zodiacs met zeewater gevuld, waterijsjes gaan rond. Het lijkt wel vakantie.

Ascension Island, 29 april 2013

De Plancius heeft vanavond de reis hervat, van Ascension Island naar Kaapverdië.

Fregatvogels!

Als ik zondagochtend 28 april wordt gewekt is het nog vroeg: half zes. Buiten schijnt de maan, de zon is nog lang niet op. De Plancius ligt vlak voor Boatswain Island, een magnifieke vogelrots bij Ascension Island. We gaan hier bij dageraad het uitvliegen van de broedende zeevogels meemaken. Het is al warm, ondanks de wind. Bij het allereerste licht schuiven voor de maan al fregatvogels langs: Ascension Island Frigatebirds. Een endemische soort dus, die alleen op dit vogeleilandje broedt, met ca. 5000 paren. Op Ascension zelf zijn ze verdwenen door verwilderde katten, net als vrijwel andere zeevogels. Sinds enkele jaren is het eiland vrij van katten en recentelijk hebben de eerste fregatvogels zich er weer gevestigd. Als het licht beter wordt zien we wolken fregatvogels boven de rots. Daaronder zien we er duizenden op de nesten. Het zijn waanzinnige vogels, met de grootste verhouding tussen gewicht en vleugeloppervlak van alle vogelsoorten. Een al vleugel dus. Een "flying stomach", zoals onze expeditieleider Brent Houston hem treffend neerzet. Het lijkt een

Ascension Island Frigatebird, Boatswain Island

tamelijk slecht aangepaste zeevogel, zonder zwemvliezen of vet om zijn veren waterafstotend te maken. Er vliegen veel nieuwsgierige, onvolwassen vogels rond het schip, haast op grijpafstand. Deze hebben een variabele hoeveelheid wit op kop en borst. We zien ook enkele adulte mannetjes, met de voor fregatvogels kenmerkende rode keelzak die ze tijdens de balts tot een enorme ballon kunnen opblazen.

Boobies

Maar liefst drie soorten genten vliegen rond. De talrijkste is de Maskergent, hiervan zijn er vele honderden. Tientallen Bruine Genten (Brown Booby) vliegen laag over het water, op weg naar de voedselgronden. Af en toe vliegen er Roodpootgenten (Red-footed Booby) in beide kleurfasen (bruin en wit) langs en vlak boven het schip. Overal zijn Opaalsterns, Bruine en Zwarte Noddy's te zien. Af en toe vliegt er een Witstaartkeerkringvogel langs. Een fantastisch mooie vogel, met een gele snavel en opvallende zwarte tekening op de bovenzvleugel, die hem onderscheidt van de Roodsnavelkeerkringvogel. Ook hiervan zien we een enkele.

Dolfijnenpret

Voor de boeg van het schip liggen een stuk of tien Tuimelaars te wachten tot we weer gaan varen. Zodra we koers zetten naar de ankerplaats bij Georgetown zwemmen de Tuimelaars met ons mee. Iedereen hangt over de reling om ze te zien zwemmen en springen. Ze geven een geweldige show schoonzwemmen, waarbij ze bijvoorbeeld met zijn zessen synchroon uit het water springen, hoge sprongen maken, op het water klappen en half om hun as draaien tijdens de sprong. Het Dolfinarium is er niets bij. Als de Tuimelaars afhaken, komt er een nieuwe groep dolfijnen naar het schip: Pantropical Spotted Dolphins (Gevlekte Dolfijnen), die ook zin hebben in een potje "bow riding". Tussen de Gevlekte Dolfijnen

zweemt plots een vijftal grotere dolfijnen. Dit blijken Snaveldolfijnen te zijn (Rough-toothed Dolphins). Een waar feest dus.

Rondje Ascension Island

Als de Plancius voor het haventje van Georgetown voor anker gaat, zien we met enige ongerustheid de enorme golven van een meter of zes hoogte aanrollen en beuken tegen de pier en de stranden. De ongerustheid blijkt terecht, want de autoriteiten op Ascension Island geven geen toestemming om te landen. Dit komt maar af en toe voor. Geen Groene Zeeschildpadden dus, geen bezoek aan de kolonie Bonte Sterns van 120.000 paar. We zijn bang dat ons bezoek aan het eiland helemaal in het water valt, want hoe zou het morgen zijn? De Plancius licht daarom het anker, we gaan om het eiland varen. We hebben daarbij weer dolfijnen rond de boot. Ook zien we een paar Groene Zeeschildpadden en tot onze vreugde een forse Hamerhaai. Er vliegen flinke aantallen Bonte Sterns langs als we de kolonie passeren. 's Avonds dobberen we weer voor Boatswain Island. Naast de soorten van vanmorgen zien we nu vele honderden Madeirastormvogeltjes, die zich opmaken om aan land te gaan als het straks donker wordt.

Als we 's avonds bij Georgetown voor anker liggen, zien we als het helemaal donker is jonge, pas uit het ei gekropen zeeschildpadjes, die aangetrokken worden door het licht van de boot. Er zwemmen ook tientallen vissen rond, van een kleine haaiachtige soort. Dolfijnen jagen ook rond het schip; ze puffen als ze boven komen om te ademen en kekkeren ook soms.

Groene Zeeschildpadden

Maandag 29 april. Bij het krieken van de dag kunnen we vanaf de Plancius met een telescoop nog net de laatste Groene Zeeschildpadden zien die over het strand hun weg naar zee zoeken. Overal zijn de sporen te zien van de schildpadden die er de afgelopen nacht hun eieren in het zand hebben gelegd. Ze komen helemaal uit de kustwateren van Brazilië om hier op Ascension Island eieren te leggen. Eeuwenlang zijn de schildpadden gedood voor hun vlees, tot in de jaren vijftig van de vorige eeuw. Dit heeft ze tot aan de rand van uitsterven gebracht. Door bescherming zijn de aantallen weer op een redelijk niveau, maar nu worden ze bedreigd door onder andere klimaatverandering en verstoring op de broedstranden.

Wachten tot we mogen

Hoewel de wind is afgenomen, zijn ook 's morgens de golven en de deining te gevaarlijk om te landen op Ascension Island. De autoriteiten geven ons nog geen toestemming, en steeds moeten we wachten tot de deining misschien minder wordt. Rond het schip is het betrekkelijk rustig. Er zweemt een fraaie Groene Zeeschildpad vlak langs de Plancius. Masker- en Bruine Genten vliegen langs, net als groepen Zwarte Noddy's en af en toe een Opaalstern of een Bonte Stern. De fregatvogels zijn wel steeds present. Ze blijven de branding afzoeken naar jonge zeeschildpadjes. Diverse keren zien we

fregatvogels vechten om pas gevangen zeeschildpadjes, waarbij de beestjes soms meters door de lucht vliegen.

Bliksembezoek aan Ascension

Rond half vijf in de middag mogen we eindelijk aan land. Dit is een spannende aangelegenheid omdat de deining bij de pier soms nog vele meters bedraagt en het dus een hele toer is om iedereen veilig uit de Zodiacs en op de pier te krijgen. Dit lukt, maar er is nog maar een uurtje de tijd om op Ascension rond te kijken. Qua vogels is het een trieste boel; een paar exoten (Treurmaina, Mozambiquesijs), dat is alles. De excursie naar de kolonie Bonte Sterns sneuvelt, en omdat we vanavond echt weer moeten gaan varen, zullen we ook geen zeeschildpadden op het strand zien. Rond zessen licht de Plancius het anker. Vijf zeedagen voor de boeg: de laatste etappe van de Atlantic Odyssey.

Atlantische Oceaan op 5 graden Noorderbreedte en 19 graden Westlengte, 2 mei 2013

De Plancius vaart met 11 knopen in NNW richting, op 338 graden; we zijn de evenaar gisteren gepasseerd. Het is de derde zeedag op rij.

Dinsdag 30 april. Aan ons lijf geen polonaise op deze laatste Koninginnedag, hoewel de kok ons verrast met zoute haring en oranje tompoezen. Wij hebben dekdienst: vogels kijken op het bovendek, het "monkeydeck". Het is warm en broeierig bij een graadje of 35, en er staat weinig wind. Omdat de zon vaak schuil gaat achter wolken, is het prima zoeken. Het is niet druk, maar verspreid over de dag sprokkelen we toch een paar mooie waarnemingen bij elkaar. Een tweede kalenderjaar Kleinste Jager bijvoorbeeld, die vlak lang het schip vliegt naar noord. Verder 2 Bulwers Stormvogels, 4 Madeirastormvogeltjes, 1 Vaal Stormvogeltje en 8 Kuhls/Scopoli's Pijlstormvogels. Aan tropische zeevogels zien we nog kleine groepjes Bonte Sterns en Zwarte Noddy's, 3 Maskergenten en een enkele Witstaartkeerkringvogel. Steeds vaker zien we Noordse Sterns.

Pantropical Spotted Dolphins

Fregatvogels en dolfijnen

Aan het einde van de dag zwermen voor ons uit enorme groepen zeevogels. Het zijn honderden Bonte Sterns, tientallen Kuhls/Scopoli's Pijlstormvogels en Noordse Sterns, die op grote hoogte worden gevolgd door tientallen fregatvogels, ongetwijfeld Ascension Island Frigatebirds. Ze worden aangetrokken door grote concentraties vis: tonijnen jagen op kleine vissen, en zowel tonijnen als de belaagde vissen springen regelmatig uit het water. We zien binnen korte tijd driemaal dergelijke concentraties. Bij een daarvan zwemt een immense groep dolfijnen, minstens 500. Waar je ook kijkt zie je dolfijnen springen, vaak tientallen tegelijk. De Plancius verlegt zijn koers; iedereen wacht opgewonden op het dek op wat er komen gaat. Als we op een halve kilometer van de groep zijn hebben de dolfijnen het schip

Maskergent

in de gaten en zwemmen ze massaal naar ons toe. Even later zwemmen en springen ze overal rond het schip met ons mee. In het heldere water kunnen we heel goed de tekening van de dolfijnen zien. Het zijn Clymenedolfijnen, die we eerder bij Tristan da Cunha zagen. Tussen de Clymenedolfijnen ontdekken we een Langsnuitdolfijn of Long-beaked Spinner Dolphin, een nieuwe tripsoort.

Neptunus serveert sangria

Woensdag 1 mei is het erg warm en erg vochtig, de temperatuur loopt op tot 37 graden. Er staat iets meer wind en we krijgen steeds vaker met regen te maken. De aantallen zeevogels lijken op te drogen en de schamele oogst bedraagt niet meer dan vijf soorten: Madeirastormvogeltje, Vaal Stormvogeltje, Kuhls/Scopoli's Pijlstormvogel, Bulwers Stormvogel en Noordse Stern. De echt tropische soorten zijn we kwijt. Vandaag passeren we rond drie uur de evenaar. Een speciale gelegenheid waarvoor we in de Zodiacs achter het schip gaan varen. Rookbommen markeren de exacte plek van de evenaar, Neptunus serveert er sangria. 's Avonds is het feest, waar de late feestgangers eindigen in de als zwembadjes dienstdoende Zodiacs.

Kleinste Jagers

Donderdag 2 mei 2013 is het aanmerkelijk koeler en aangener dan de dagen ervoor. In de loop van de dag krijgen we steeds vaker buien over ons heen, waaronder hele heftige met hagelstenen en windkracht oplopend tot 9 Beaufort. Vaal Stormvogeltjes worden wat algemener en eenmaal zie ik een groepje van 2 Vaal Stormvogeltjes met 1 Madeirastormvogeltje, mooi om beide soorten te vergelijken. Echt super zijn de 3-4 Kleinste Jagers, alle volwassen vogels. Een daarvan vliegt in een groepje van 20 Noordse Sterns. Hij profiteert net als de sterns van door tonijnen opgejaagde visjes. Verder zien we 4 Bulwers Stormvogels en 3 Kuhls/Scopoli's Pijlstormvogels. Dolfijnen laten zich met moeite zien vandaag: enkele kleine groepen zijn meestal te ver om op soort te determineren. Toch herkennen we Clymenedolfijnen en enkele Langsnuitdolfijnen (Spinner Dolphins), die mooie pirouettes draaien in de lucht. Nog steeds hebben we geen Potvissen gezien. Ik heb nog twee dagen de kans.

Praia, Kaapverdië, 5 mei 2013

De Plancius is in de vroege ochtend van zondag 5 mei aangekomen in de haven van Praia, Kaapverdië. De Atlantic Odyssey, die op 29 maart in Ushuaia begon, is afgelopen. Met 52 passagiers van 17 nationaliteiten hebben we een onvergetelijke reis gemaakt van zo'n 13.000 kilometer, van Antarctica tot West-Afrika.

Vrijdag 3 mei. De stevige noordoostpassaat uit Afrika geeft de noordwaarts koersende Plancius fors tegengas. Het is 25 graden, een stuk koeler dan de dagen ervoor. We naderen de wateren ten zuiden van Kaapverdië en de verwachtingen dat we nieuwe soorten zeevogels zullen zien lopen op. De dag verloopt toch anders. We passeren regelmatig troggen, richels en ondiepten in een verder loeidiepe oceaan van vier tot vijf kilometer diepte. Die zouden garant moeten staan voor voedselrijke "opwellings" en dus zeezoogdieren en vogels. Toch zien we maar een handjevol ongedetermineerde dolfijnen en weinig zeevogels. De hele dag vogelen levert slechts zes soorten op: 6 Vaal Stormvogeltjes, 1 Madeirastormvogeltje, 1 Bulwers Stormvogel, 5 Kuhls/Scopoli's Pijlstormvogels, 3 Noordse Sterns en 1 prachtige Kleinste Jager. Deze laatste vliegt op vlak voor de boeg van de Plancius.

Hamerhaaien en Portugees Oorlogsschip

Aan dek ontstaat grote opwinding als we plotseling zeven tot acht hamerhaaien aan weerszijden van het schip ontdekken. In het heldere water zie ik aan de oppervlakte heel rustig een hamerhaai van een meter of drie grootte zwemmen; de beide rugvinnen en de staartvin steken boven water uit. De verbrede kop is opvallend. Andere hamerhaaien schieten weg als het schip nadert.

Eén van de soorten van de dag is een kwal! Het Portugees Oorlogsschip. Een deel van het lichaam van deze kwal, eigenlijk geen echte kwal, maar een kolonie van vier soorten poliepen, steekt uit boven het water, in de vorm van een met gas gevuld, roze "zeil". De uiterst giftige tentakels van het Portugees Oorlogsschip kunnen een lengte bereiken van wel meer dan vijftig meter. Een ander bijzonder zeedier is de "By-the-wind-Sailor", een poliep die in kolonieverband leeft en eruit ziet als een klein, glimmend wit kwalletje. Ook dit dier steekt boven water uit en laat zich door de wind voortdrijven. We varen met de Plancius door velden van deze dieren.

Op zaterdag 4 mei is de noordoostenwind verder aangewakkerd, tot hard. De Plancius stampert en rolt meer dan de vorige dagen. We zijn zo'n twee- tot driehonderd kilometer onder de Kaapverden. Noordse Sterns zijn talrijker dan de dag ervoor, maar verder is het ook vandaag op vogelgebied tam:

1 Bulwers Stormvogel, 6 Kuhls/Scopoli's Pijlstormvogels, 1 Madeirastormvogeltje. Het geeft ons veel gelegenheid om wat te luieren in de zon en bij te bruinen, hoewel de temperatuur verder zakt naar een "frisse" 22 graden. Pas laat in de middag zien we dan eindelijk één Kaapverdise Pijlstormvogel. Het is de veertigste "tubenose" van de reis. Helemaal aan het einde van de dag wordt ook een Boyd's Shearwater gezien, die ik zelf helaas mis.

Santiago, Kaapverdië

De zeezoogdieren stellen vandaag, ondanks de harde wind, niet teleur. Een groep van negen Indische Grienden (Short-finned Pilot Whales), duikt op vlak naast de Plancius. Ze duiken onder, waarna de Plancius omkeert om de walvissen weer terug te kunnen vinden. Dat lukt niet, maar in het kielzog van de Indische Grienden zwemt een aantal van zo'n tien Snaveldolfijnen (Rough-toothed Dolphins) ook vlak naast de boot. Eén springt een paar meter hoog uit het water, net op het moment dat ik hem in de kijker heb. Korte tijd later ontdekken we een klein groepje Grije Dolfijnen (Risso's Dolphins), de soort die nog maar eenmaal was gezien tijdens de trip en ik nog niet gezien had.

Onverwacht zien we kort achter elkaar twee zeeschildpadden, waarvan we een herkennen als de Loggerhead Turtle, die in het Nederlands Onechte Karetschildpad wordt genoemd. Ook in Nederland spoelt deze soort soms als dwaalgast aan.

En zo eindigt voor mij de Atlantic Odyssey, de reis der reizen. De "grand voyage" die ik voor geen goud heb willen missen en die een diepe indruk op mij heeft gemaakt.